

Skrifttypen Frisianus er inspirert av middelalderens rikt dekorerte, gotiske håndskrifter. Den norske kunstneren Gerhard Munthe skapte grunnlaget for disse bokstavformene i den håndtegnete teksten til en utgivelse av Draumkvedet i 1904. I de etterfølgende åra arbeidet det tyske skriftstøperiet Gebr. Klingspor med å utvikle Munthes bokstavformer til en skrifttype i bly, men deres Munthe-Schrift ble ikke ferdig. Det norske trykkeriet Fabritius laget sin egen (svært avvikende) versjon av Draumkvede-skriften, for Monotype-setting i bly i 1962. Frisianus er min realisering av Munthes skrift, denne gang for moderne digital teknikk. Nå er den tilgjengelig i OpenType-format.

For å kunne etterligne håndskrift, har Frisianus flere varianter av mange tegn, f.eks. fire ulike «g». I den tidligere versjonen av Frisianus måtte disse variant-tegnene hentes inn enkeltvis fra en tilhørende font (kalt Spesial), ved å konsultere en visuell oversikt over alle tegnene. Med OpenType-fonten FrisianusOT kan dette gjøres enkelt og elegant: teksten kan formgis i henhold til forhåndsdefinerte typografiske stiler (forutsatt at det programmet man bruker støtter OpenType-funksjonalitet). Man velger alternativene i en OpenType-meny (se ill. øverst til høyre), som automatisk endrer den markerte teksten. Alle valg som ikke har hakeparentes rundt seg er tilgjengelige. De tre alternativene som har en hake foran seg i illustrasjonen (Contextual Alternates, Default Figure Style og Ligatures), er på som standard. De øvrige må velges aktivt.

Hvis man ønsker å hente inn enkelttegn på tvers av de predefinerte alternativene, kan Glyph-paletten brukes (se ill. nederst til høyre). Denne

gir en oversikt over alle tilgjengelige tegn, og forskjellige typer tegn, f.eks. monetære tegn, kan sorteres ut.

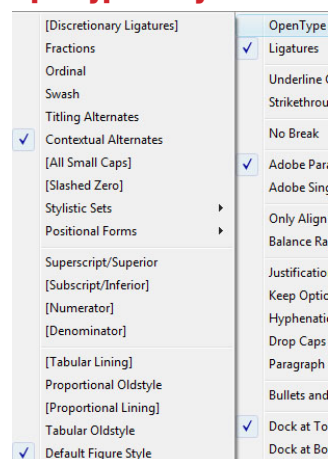
Sammenlignet med den tidligere versjonen av Frisianus er mange tegn endret i FrisianusOT – noen betydelig, andre kun i enkelte detaljer. Noen nye tegn er også kommet til. Mindre heldige tegnkombinasjoner løses i FrisianusOT ved automatisk utskifting av tegn (Contextual Alternates), noe som tidligere var krevende, og derfor ofte ble ignorert. I Frisianus OT er alle tegn omfattet av kerningtabellen, mens det i den tidligere versjonen ikke var kerning mellom tegn fra hver av de to fontene Frisianus Regular og Frisianus Spesial.

FrisianusOT består av totalt 398 tegn.

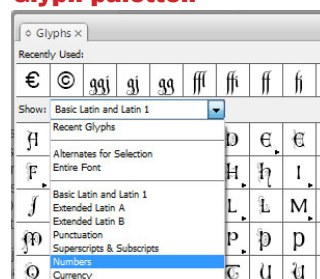
Ved sin OpenType-funksjonalitet gir FrisianusOT brukeren mulighet til å lage varierte og vakre grafiske uttrykk på en praktisk måte. De viktigste valgene i OpenType-menyen er forklart under.

Les mer om Frisianus og dens historiske bakgrunn her: <http://typografi.org/fris/frisianus.html>

OpenType-menyen

Glyph-paletten

CONTEXTUAL ALTERNATES

l d Th Th d ll kk

LIGATURES

fi fl hj ff ffi ffl gg gj ggi

DEFAULT FIGURE STYLE

1234567890 1/2 5%

PROPORTIONAL OLDSTYLE

1234567890 1/2 5%

STANDARD TEKST

Adam Helg Mjød

SWASH

Adam Helg Mjød

TITLING

Adam Helg Mjød

STYLISTIC SETS – SET1

Adam Helg Mjød

Contextual Alternates forbedrer estetisk uheldige tegnkombinasjoner, ved å utnytte de mange alternative tegnene i FrisianusOT. Skriften har f.eks. tre forskjellige d'er. Kollisjonen mellom l og d (se ill. til venstre, grå) unngås ved at d'en byttes ut (se den påfølgende svarte). Andre kombinasjoner blir estetisk pene, som når distraherende luften inni Th (grå) blir redusert ved en alternativ T. Det er definert i alt 63 tegnkombinasjoner i FrisianusOT som medfører at tegn byttes ut. Contextual Alternates er på som standard.

Noen tegnkombinasjoner er laget som egne tegn. I disse tilfellene er to eller flere tegn smeltet sammen. Ligaturer har lange tradisjoner innen typografien. Noen, som fi og fl, er standard i nesten alle skrifttyper. Til venstre vises alle de ni ligaturene i FrisianusOT. Ligatures er på som standard.

Standard form på tall i FrisianusOT er tabelltall, også kalt versaltall (engelsk: lining). I FrisianusOT er disse tallene verken tabelltall eller versaltall: tallenes breddeverdier er ikke identiske, slik at tallene ikke uten videre kan brukes i tabeller. De er heller ikke like høye som versalene (de store bokstavene), fordi i så fall ville de bli påfallende høye. De gir derimot pene «tallbilder», og gir harmonisk inn i tekst, som er bruksområdet for Frisianus. Default Figure Style er på som standard.

Alternativet til Default Figure Style er renessansetall (engelsk: old style). Disse harmonerer med minusklene (de små bokstavene) fordi de har samme x-høyde som dem, og over- og underlengder. Tilhørende tegn som % og € har alternative former tilpasset disse tallene. Også disse tallene har ulike breddeverdier (engelsk: proportional). Oldstyle tall må velges aktivt i OpenType-menyen.

Hvis man bruker FrisianusOT uten å utnytte OpenType-funksjonaliteten, vil tekst bli satt med de enkleste tegn-variantene. Standard tekst kan være et riktig valg i store tekstmengder, hvis man ønsker et rolig satsbilde og maksimal leselighet. (Likevel er all tekst i FrisianusOT livlig og dekorativ, som jo er skrifttypens hensikt.) Man kan spare de mer kalligrafiske bokstavformene til titler, ingresser o.l. (Legg merke til den lave d i Adam, som er en følge av Contextual Alternates-funksjonen.)

Swash-alternativet gir mer dekorative varianter av mange tegn. I illustrasjonen til venstre ses swash-alternativene av A, l, g, j og ø. Dette alternativet kan brukes for å skape et inntrykk av de vakre, kalligrafiske middelaldermanuskriptene. Swash må velges aktivt i OpenType-menyen.

Titling gir «ornerte» (pyntete) versjoner av alle versalene. Disse egner seg særlig som initialer (store begynnelsesbokstaver) i tekst eller i titler. Slike tegn er sjeldne i typografiske skrifter. De baserer seg på de innledende store og dekorerte bokstavene i middelaldertekstene, og kan brukes med stor effekt, gjerne i en kontrasterende farge. Titling må velges aktivt i OpenType-menyen.

Det er ytterligere dekorative, kalligrafiske varianter av enkelte tegn tilgjengelig i Stylistic Sets 1, 2 og 3 – vesentlig i Set 1. I eksemplet til venstre er a endret til en form med to «etasjer», den ornerte H er endret, likeledes g, M og j. Stylistic Sets må velges aktivt i OpenType-menyen.